

**Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğine Dair Mevcut Durum
Algısı**

Current Situation Perception of Gender Inequality in Turkey

Aslıhan Damla ÖZVEREN

*Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Sosyal Politika
Ankara Yıldırım Beyazıt University
Social Policy*

Dr. Öğr. Üyesi Nergis DAMA

*Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Siyasal Bilgiler Fakültesi
Ankara Yıldırım Beyazıt University
Faculty of Political Sciences
spnergisdama@gmail.com*

Ocak 2022, Cilt 13, Sayı 1, Sayfa: 107-122
January 2022, Volume 13, Number 1, Page: 107-122

P-ISSN: 2146-0000
E-ISSN: 2146-7854

©2010-2022

www.dergipark.org.tr/cider

İMTİYAZ SAHİBİ / OWNER OF THE JOURNAL

Kenan YAVUZ
(ÇASGEM Adına / On Behalf of the ÇASGEM)

EDİTÖR / EDITOR IN CHIEF

Dr. Elif ÇELİK

EDİTÖR YARDIMCISI/ASSOCIATE EDITOR

Dr. Berna YAZAR ASLAN
Esra TAŞÇI

TARANDIĞIMIZ İNDEKSLER / INDEXES

ECONLI T - USA
CABELL'S DIRECTORIES - USA
ASOS İNDEKS - TR
INDEX COPERNICUS INTERNATIONAL - PL
KWS NET LABOUR JOURNALS INDEX - USA

YAYIN TÜRÜ / TYPE of PUBLICATION

PERIODICAL - ULUSLARARASI SÜRELİ YAYIN
YAYIN ARALIĞI / FREQUENCY of PUBLICATION
6 AYLIK - TWICE A YEAR

DİLİ / LANGUAGE

TÜRKÇE ve İNGİLİZCE - TURKISH and ENGLISH

PRINT ISSN

2146 - 0000

E - ISSN

2146 - 7854

YAYIN KURULU / EDITORIAL BOARD

Prof. Dr. Mustafa Necmi İLHAN – Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Özlem ÇAKIR – Dokuz Eylül Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet Merve ÖZAYDIN- Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Dr. Öğretim Üyesi Nergis DAMA – Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Dr. Elif ÇELİK – ÇASGEM

ULUSLARARASI DANIŞMA KURULU / INTERNATIONAL ADVISORY BOARD

Prof. Dr. Yener ALTUNBAŞ *Bangor University - UK*
Prof. Dr. Mehmet DEMİRBAĞ *University of Sheffield – UK*
Prof. Dr. Shahrokh Waleck DALPOUR *University of Maine – USA*
Prof. Dr. Tayo FASOYIN *Cornell University - USA*
Prof. Dr. Paul Leonard GALLINA *Université Bishop's University – CA*
Prof. Dr. Douglas L. KRUSE *Rutgers, The State University of New Jersey - USA*
Prof. Dr. Özay MEHMET *University of Carleton - CA*
Prof. Dr. Theo NICHOLS *University of Cardiff - UK*
Prof. Dr. Yıldırım YILDIRIM *Syracuse University - USA*
Doç. Dr. Kevin FARNSWORTH *University of Sheffield - UK*
Doç. Dr. Alper KARA *University of Hull - UK*
Dr. Sürhan ÇAM *University of Cardiff - UK*

ULUSAL DANIŞMA KURULU / NATIONAL ADVISORY BOARD

Prof. Dr. Ahmet Cevat ACAR Türkiye Bilimler Akademisi
Prof. Dr. Cihangir AKIN Yalova Üniversitesi
Prof. Dr. Yusuf ALPER Uludağ Üniversitesi
Prof. Dr. Onur Ender ASLAN Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi
Prof. Dr. İbrahim AYDINLI Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa AYKAÇ Kırklareli Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet BARCA Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi
Prof. Dr. Aydın BAŞBUĞ İstanbul Gelişim Üniversitesi
Prof. Dr. Eyüp BEDİR YÖK
Prof. Dr. Erdal ÇELİK YÖK
Prof. Dr. Toker DERELİ Işık Üniversitesi
Prof. Dr. Gonca BAYRAKTAR DURGUN Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof. Dr. E. Murat ENGİN Galatasaray Üniversitesi
Prof. Dr. Bülent ERDEM Cumhuriyet Üniversitesi
Prof. Dr. Nihat ERDOĞMUŞ Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Halis Yunus ERSÖZ Gençlik ve Spor Bakanlığı
Prof. Dr. Seyfettin GÜRSEL Bahçeşehir Üniversitesi
Prof. Dr. Nükhet HOTAR Dokuz Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Erdal Tanas KARAGÖL Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Prof. Dr. Aşkın KESER Uludağ Üniversitesi
Prof. Dr. Muharrem KILIÇ Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Prof. Dr. Tamer KOÇEL İstanbul Kültür Üniversitesi
Prof. Dr. Metin KUTAL Gedik Üniversitesi
Prof. Dr. Adnan MAHİROĞULLARI Cumhuriyet Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet MAKAL Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Hamdi MOLLAMAHMUTOĞLU Çankaya Üniversitesi
Prof. Dr. Sedat MURAT Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Prof. Dr. Süleyman ÖZDEMİR Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet SELAMOĞLU Fenerbahçe Üniversitesi
Prof. Dr. Haluk Hadi SÜMER Selçuk Üniversitesi
Prof. Dr. Dilaver TENGİLİMOĞLU Atılım Üniversitesi
Prof. Dr. İnsan TUNALI Boğaziçi Üniversitesi
Prof. Dr. Fatih UŞAN Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Prof. Dr. Cavide Bedia UYARGİL İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Recep VARÇIN Ankara Üniversitesi

Prof. Dr. Erinç YELDAN İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi
Prof. Dr. Kemalettin AYDIN Sağlık Bilimleri Üniversitesi
Prof. Dr. Yücel UYANIK Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Erdiñç YAZICI Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Oğuz KARADENİZ Pamukkale Üniversitesi
Dr. Gökçe OK İçişleri Bakanlığı

**Dergide yayınlanan yazılardaki görüşler ve bu konudaki sorumluluk yazar(lar)ına aittir.
Yayınlanan eserlerde yer alan tüm içerik kaynak gösterilmeden kullanılamaz.**

*All the opinions written in articles are under responsibilities of the authors.
The published contents in the articles cannot be used without being cited.*

Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğine Dair Mevcut Durum Algısı¹ Current Situation Perception of Gender Inequality in Turkey

Aslıhan Damla Özveren²

Nergis Dama³

Öz

Sosyal adalet ilkesi gereğince toplumların bireyler arasında fırsat eşitliğini sağlaması önemlidir. Eşitsizlik türlerinden biri olan cinsiyet temelli eşitsizliğin ortadan kaldırılamaması ülkelerin kalkınmasının önündeki engellerden biridir. Kadının iş gücüne katılımı, eğitim ve sağlık hizmetlerinden aldığı pay, siyasette temsiliyetinin güçlenmesi, aile ve sosyal hayattaki konumunun iyileştirilmesi ve özgürleşmesi ile kadının toplumdaki durumu daha eşitlikçi bir statüye erişecektir. Ülkelerin cinsiyet temelli eşitsizlik adına uyguladıkları sosyal politikaların ülke genelindeki etkilerinin incelenmesinin yanı sıra bölgesel düzeyde, politikaların mikro etkilerin analiz edilmesi gerekmektedir. Bu çalışmada Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğinin Türkiye’de yedi bölge özelinde karşılaştırmalı analizlerle eşitsizlik algısının ölçülmesi hedeflenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği, İnsani Gelişme Endeksi, Kadın

Abstract

In accordance with the principle of social justice, it is important for societies to provide equality of opportunity among individuals. The inability to eliminate gender-based inequality, which is one of the types of inequality, is one of the obstacles to the development of countries. With the participation of women in the labor force, the share they receive from education and health services, the strengthening of their representation in politics, the improvement and liberation of their position in family and social life, the situation of women in society will reach a more egalitarian status.

It is important to examine the social policies implemented by countries in the name of gender-based inequality at the regional level, as well as the effects throughout the country, in order to analyze the micro-effects created by the policies. In this study, it is aimed to measure the perception of inequality by comparative analyzes of Gender Inequality (TCE) among seven regions in Turkey.

Keywords: Gender Inequality, Human Development Index, Women

¹Dr. Öğretim Üyesi Nergis DAMA hocanın danışmanlığında yürütülen Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Bölgeler Arası Karşılaştırması konulu yüksek lisans tez çalışmasından türetilmiştir.

²Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Politika Tezli Yüksek Lisans, ORCID: 0000-0001-7561-4355

³Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, spnergisdama@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8210-254X

Başvuru Tarihi: 03.09.2021
Yayına Kabul Tarihi: 13.01.2022

GİRİŞ

Kadın ve erkeğin eğitim, sağlık, istihdam, aile hayatı ve toplumsal statüsü gibi alanlarda cinsiyet kaynaklı eşitsizliğe maruz kalmalarının toplumsal boyutta değerlendirilmesi Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği (TCE) olarak adlandırılmaktadır. Bilinen ve ulaşılabilen tarihin ilk yıllarından itibaren erkeğin fiziksel olarak kadından güçlü olmasıyla ortaya çıkan TCE, günümüz toplum yapılarına kadar uzanmaktadır. Tarihsel süreçte şekillenen toplum normları ile kadına hep korunması, savunulması, sakınılması ve pasif olması gereken cins olarak anlam yüklenmiştir (Bingöl, 2014). Ülkelerin kültürel öğretileri ve sosyal yapıları ile eşitsizliğin boyutu değişkenlik göstermektedir.

TCE'nin boyutunun uluslararası karşılaştırılması yapılırken kullanılan bazı ölçüm yöntemleri vardır. Birleşmiş Milletler Gelişme Programı (UNDP) kapsamında her yıl İnsani Gelişme Raporu (İGR) yayınlanmaktadır. Raporda İnsani Gelişme Endeksi (İGE), altında Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi (TCEE) hesaplanmaktadır. Hesaplamalar sayesinde ülkeler arası TCE karşılaştırması yapılabilmektedirler. Hesaplama yapılırken kişi başına düşen gelirden cinsiyet kaynaklı farklılıklara, istihdam, eğitim ve siyaset gibi alanlarda oluşan eşitsizliklere bakılmaktadır. TCE karşılaştırması yapılırken uluslararası farklılıkların yanı sıra aynı ülke içerisindeki bölgelerde bile farklılıklar görülmektedir. Bölgeler arasındaki gelişmişlik farklarının ve eşitsizliklerin başlıca sebebi emeğin dengesiz olarak bazı bölgelerde yoğunlaşmasından kaynaklanmaktadır (Gediz Oral & Uğur, 2013). Ülke genelinde istihdam politikası uygulandığında işsizliğin çok olduğu bölgelere öncelik verilmesi gerekmektedir. Bu durum tüm kalkınma ölçütleri için geçerlidir.

Gelişmiş ülkelerde tam bir fırsat eşitliği sağlandığı için iller veya bölgeler arasında farklılıklar oluşmamaktadır. Bir ülkede sürdürülebilir kalkınmadan bahsetmek için öncelikle kalkınma ölçütleri içerisinde yer alan kişinin ekonomik özgürlüğü, milli gelirden aldığı pay, istihdama katılımı ve yaşam standartlarının iyileştirilmesi gibi faktörler sıralanabilir. Toplumdaki tüm bireylerin hizmetlere erişiminde fırsat eşitliğinin sağlanması dini, ırkı, cinsiyeti ve etnisitesine göre hizmetlerden yoksun bırakılmaması gelişmiş ülke olmanın başlıca standartları arasındadır. Günümüz modern toplum yapılarında kadınların cinsiyeti nedeniyle eşitsizliğe uğraması ilkel toplum yapılarının günümüze mirasıdır.

Eşitsizliğin ortadan kaldırılması için politikaların uygulanacağı coğrafyanın kültürel, ekonomik ve sosyal yapılarının göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Bu çalışmada kadınların yaşadıkları bölgelere göre TCE'ye maruz kalma durumları, sağlık imkânlarından faydalanma sıklıkları, öğrenim durumları, kadının siyasette temsiliyetinin yeterliliği, istihdamda neden yer aldığı /almadığı ve aile hayatında kadının konumunu sorgulayarak TCE algısı ölçülmeye çalışılmıştır. Elde edilen verilerle istatistiksel olarak yedi bölge özelinde TCE karşılaştırması yapılarak, kadınların hangi alanlarda eşitsizliğe maruz kaldıklarının anlaşılması ve politikaların mikro düzeyde bu alanlara yönlendirilmesi hedeflenmiştir.

1. Literatür

Geçmişten günümüze toplum yapıları incelendiğinde işlerin erkek işi ve kadın işi olarak ayrılması toplumda sınıfsal farklılıkların oluşmasına neden olmaktadır. Kadınların

eşitsizliğe maruz kalma nedenlerinden bir tanesi de kadının fizyolojik özellikleriyle doğurgan olması ve soyun devamlılığını sağlama gücünün erkekler tarafından tehlikeli olarak algılanarak bastırılmaya çalışılmasıdır (Akal, 1994). Kadının sadece çocuk doğurma ve ev içi üretimde yer aldığı belli kalıplar içine sokulmaması gerekmektedir. Yaşadıkları bölgenin sosyo-kültürel yapısından etkilenen, kendi yetenekleri bilgi ve deneyimleriyle şekillenen kadınlar için homojen bir grup olarak değerlendirilme yapılmamalıdır. TCE araştırmalarında kadınların kişisel farklılıklarını göz ardı etmeden, kadın ve erkeğin imkânlarla erişimde fırsat eşitliğinin sağlanması için yaşadıkları toplumun sosyal belirleyicileri, sınıf ve ırk özelliklerinin etkisi de dikkate alınmalıdır (Bedford, 2010). Ailede ve toplumda kadın ve erkeğin kimlik oluşumunda kadının konumu erkeğin gerisinde kalmaktadır (Özcan ve Kaya, 2017). Gelişmiş ve gelişmekte olan tüm toplum yapılarında erkeklerin yardımı ve etkisi olmadan kadınların özgürleşmesi mümkün olmayacaktır (Berktay, 2015). Kadın ve erkeklerin eşitliği için uygulanan sosyal politikalarda yer alan kadınların istihdamda fırsat eşitliği için atılan adımlara rağmen gün geçtikçe cinsiyetler arasındaki açık giderek artmaktadır. Bu hızla devam edilirse açık ancak 217 yıl sonra kapanacaktır.⁴

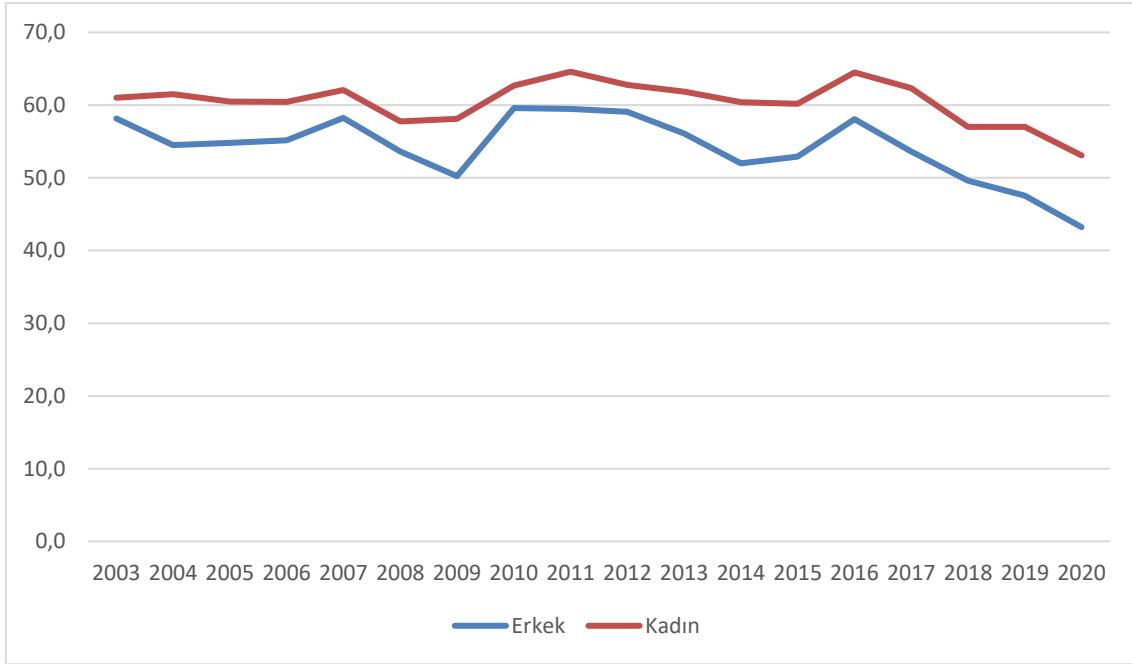
Türkiye’de ekonomik katılım ve siyasi temsiliyet cinsiyet eşitsizliğinin en çok hissedildiği alanlar iken, eğitim ve sağlık alanlarında eşitsizlik daha az görülmektedir. Kadınların tüm hizmetlerden faydalanma imkânı olması küresel dünya düzenine ayak uydurması anlamına gelmektedir (Özdemir, 2021). Değişen ve modernleşen dünyanın evlilik ve aile hayatına da etkileri olmuştur. Aile hayatı ve evlilik kurumu toplumun sürekliliği için oldukça önemlidir. Türk aile yapısı gün geçtikçe geleneksellikten uzaklaşarak çekirdek aile yapısına doğru küçülmesine rağmen ataerkil yapı hala kendini göstermektedir. Ataerkil ailede büyüyen kadınların, çocuklarını da aynı eğilimde büyütme yatkınları olduğu görülmektedir (Bingöl, 2014). Kadın ve erkeğin modernleşen toplum yapısına ayak uydurması ve gelecek nesillere daha eşitlikçi bir yapının aktarılması için eğitim imkânlarına tüm bireylerin erişimi büyük önem arz etmektedir.

Televizyon ekranlarında kadına yönelik şiddetin durdurulması, kız çocuklarının eğitime dâhil edilmesi ve erken yaşta evlendirilmemesine yönelik kamu spotlarının varlığı zihinlerde kadının bulunduğu konumun, ancak yine kadının zihinlerde özgürleşmesi ile eşitlikçi toplum yapısını mümkün kılacaktır (Bingöl, 2014). Kadının “ev hanımı” konumundan başka bir konuma girememesinin önündeki engellerin kaldırılması, kadının erkeklerle eşit imkânlarda hayatını devam ettirmesi refah devleti olmanın koşullarındandır.

Türkiye İstatistik Kurumu’nun (TÜİK) açıkladığı 2021 Kadın Verilerine göre, nüfusun %49,9’unu kadınlar, %50,1’ini ise erkekler oluşturmaktadır. TCE endeksi hesaplamada da kullanılan doğuştan beklenen yaş süresi kadınlarda 81,3 iken erkeklerde 75,9 yıl olarak açıklanmıştır. Kadınlar erkeklere göre daha uzun yaşarken, sağlıklı yaşam süresi olarak adlandırılan kişinin günlük hayat aktivitesini sınırlandıracak bir sağlık sorunu olmadan yaşamasına bakıldığında kadınlarda 55,4 yıl, erkeklerde 59,1 yıl olmuştur. Bu durumda, erkeklerin kadınlara göre sağlıklı yaşam süresinin 3,8 yıl daha uzun olduğunu göstermektedir. Kadınların en az bir eğitim düzeyinden mezun olma oranları incelendiğinde ise %85,7 iken, erkeklerde oran çok daha yüksek bir değerle %96,4 olarak açıklanmıştır (TÜİK, 2021).

⁴ McKinsey Global Institute, The Power of Parity: How Advancing Women's Equality Can Add \$12 Trillion to Global Growth, Executive Summary, Eylül 2015.

Kadınların sosyal, ekonomik ve siyasal alanlarda erkeklerin gerisinde kalmasının önüne geçilmesi için yapılan araştırmaların, eşitsizliğin yaşandığı toplumlarda hayat memnuniyet düzeylerinde artışa neden olacaktır. Şekil 1 incelendiğinde cinsiyete göre erkeklerin kadınlardan daha mutsuz oldukları görülmüştür. Ancak kadın bazında değerlendirme yapıldığında 2019 yılında kadınların %57'si mutlu iken, 2020 yılına gelindiğinde kadınların %53,1'inin mutlu olduğu sonucu ortaya çıkmıştır (TÜİK, 2021).

Şekil 1: Cinsiyete Göre Mutluluk Oranları

Kaynak: TÜİK, Yaşam Memnuniyeti Araştırması.

Türkiye'deki iller özelinde hesaplanan İGE araştırması yapan bir çalışmaya göre eğitim, sağlık ve gelir alanlarında hesaplamalar yaparak illerin genel ortalaması 0,604 olarak belirlenmiştir. Diğer iller ile karşılaştırma yapıldığında çıkan sonuçlara göre eğitim alanında Eskişehir, sağlık göstergelerinde Tunceli, kişi başına düşen geliri en yüksek il Kocaeli ve İGE en yüksek il Ankara olmuştur. Türkiye genel ortalamasını yakalayan İGE sıralamasından 12. Sırada yer alan Denizli, olmuştur (Gülel, 2017).

"Türkiye'deki İllerin İnsani Gelişme Endeksi Performansına Göre Kümelenmesi" adlı tez çalışmasında ise 13 il dışındaki (Ağrı, Batman, Bingöl, Diyarbakır, Gümüşhane, Hakkâri, Kars, Mardin, Muş, Van, Şanlıurfa, Şırnak, Siirt) tüm iller gelişmiş il olarak belirlenmiştir (Gafow, 2019). 2008 yılında "İnsani Gelişmişlik Endeksine Göre Türkiye'nin Bölgesel Farklılıkları" adlı çalışmada ise Türkiye'nin bölgeleri arasında doğudaki bölgelerin batıdaki bölgelere göre daha yüksek endeks değerine sahip olduğu görülmüştür (Ünal, 2008).

2. Yöntem

Bu araştırmada Türkiye’de yedi bölge özelinde yaşayan kadınların TCE algısını ölçmek için nicel araştırma yöntemiyle hazırlanan uzaktan erişim ile mülakat formu uygulanmıştır. Tarama çalışması ile Türkiye evreninden rastlantısal örneklem metoduyla seçilen kadınların, mülakat formunda yer alan sınırlı cevaplı çoğunluğu likert ölçekli sorulara verilen cevaplarla betimsel analiz yapılmıştır.

Toplam 710 kadın katılımcının katıldığı araştırma sonuçlarından elde edilen veriler IBM SPSS for Windows v.23 istatistik paket programı ile analiz edilmiştir. Normal dağılıma uygunluk Kolmogorov-Smirnov (KS) testiyle incelenmiştir. Bölgesel düzeyde verilerin karşılaştırılmasına Ki-Kare Testi (χ^2) uygulanarak, elde edilen oranların çoklu şekilde değerlendirilmesinde Bonferroni düzeltmeli Z Testi kullanılmıştır. Bölgesel düzeyde normal dağılım göstermeyen nicel verilerin karşılaştırılmasında ise Kruskal Wallis Testi kullanılmıştır. Elde edilen nicel veriler için ortalama \pm standart sapma ve ortanca (minimum - maksimum) şeklinde, kategorik veriler ise frekans (yüzde) olarak sunulmuştur. Önem düzeyi $p < 0,050$ olarak alınmıştır.

3. Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğine Dair Mevcut Durum Algısı

Türkiye’nin genel toplum yapısında kadınların ev hanımı olması, iş ve eğitim hayatından geri bırakılması kadın olduğu için normal karşılanırken, erkekler için durum daha farklıdır. Kadın ve erkeğin toplumdaki sosyal konumları günümüz koşullarında değişmeye başlamış olsa dahi, henüz istenilen seviyelere ulaşamamıştır. Kadının eşitsizliğe maruz kaldığı istihdam, eğitim ve siyaset alanlarının tek tek analiz edilmesi gerekmektedir.

Dünya’da kadın emeği tüm toplumlarda ücretli veya ücretsiz tüm koşullarda istenildiği zaman istihdam edilebilen, erkek işgücünden sonra ikinci sırada tercih edilen, niteliksiz işgücü olarak görülmekte ve kadının sömürgeci politikalara maruz kalmasına neden olmaktadır (Tunç, 2018). Kadının istihdamda yer almasındansa öncelikle ev içi üretimde çocuk ve yaşlı bakımından sorumlu tutulması öncelik kabul edilmektedir. Araştırmaya katılan kadınların bölgesel düzeyde istihdama katılım oranları Tablo 1’de detaylandırılmıştır.

Tablo 1: Katılımcıların Bölgesel Düzeyde İşgücüne Katılma Durumu

Bölgeler	İşgücüne Katılma Durumu	
	İstihdamdakiler	İşsizler
Akdeniz Bölgesi	40 (57,1)	30 (42,9)
Doğu Anadolu Bölgesi	57 (62)	35 (38)
Ege Bölgesi	57 (63,3)	33 (36,7)
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	46 (63)	27 (37)
İç Anadolu Bölgesi	117 (59,1)	81 (40,9)
Karadeniz Bölgesi	35 (50)	35 (50)
Marmara Bölgesi	67 (57,3)	50 (42,7)
Toplam	419 (59)	291 (41)
Test İstatistiği	4,108	
P değeri	0,662	

Türkiye genelinde katılımcıların %59'u istihdamda iken, %41'i işsizdir. Kadınlara neden işten ayrıldıklarına yönelik sorulara verilen cevaplara göre;

- Çocuk sahibi olduğu,
- Mobbinge maruz kaldığı,
- Düşük ücret ile istihdam edildiği,
- Evlilik,
- İş yerinde erkekler tarafından tacize uğrama,
- İşin çok yorucu olması,
- Ev işlerine yetişememek ve
- Pandemi

vb. nedenlerden dolayı kadınlar iş gücünden geri çekilmişler. Katılımcılara neden işgücüne katıldıkları sorulduğunda ise büyük bir çoğunluk ekonomik sıkıntılardan dolayı çalıştığını söylerken diğer kesim kadın olmanın işten geri çekilmeyi gerektirmediğini düşünerek sadece çalışmak, sosyalleşmek ve topluma karışmak için çalıştığı yanıtını vermiştir. 2015 yılında McKinsey Küresel Enstitüsü tarafından yapılan bir araştırmaya göre kadınların erkeklerle eşit oranda çalışmaya başlamaları neticesinde, 2025 yılına kadar yıllık küresel Gayri Safi Hasılda 28 trilyon dolar veya %26 artış meydana gelecektir.⁵

Çalışma hayatına katılan kadınların eğitim düzeyleri arasında ilişkiye bakıldığında, Lisans düzeyinde mezun olma oranı en yüksek olan bölge Güney Doğu Anadolu iken,

⁵ McKinsey Global Institute, The Power of Parity: How Advancing Women's Equality Can Add \$12 Trillion to Global Growth, Executive Summary, Eylül 2015.

çalışma oranı en yüksek bölge Ege Bölgesi'dir. Ege Bölgesi aynı zamanda eğitim seviyesi en düşük bölgedir. Bu durum kadınların eğitim seviyeleri arttıkça iş gücüne katılım oranının artmadığı sonucunu ortaya çıkartmıştır.

Türkiye'de kadınların öğrenim düzeyleri yaşadıkları bölgenin sosyo-kültürel yapısı, gelenekleri ve eğitim imkânlarından dolayı farklılıklar göstermektedir. Araştırmada Ege Bölgesi'nde yaşayan katılımcıların %60'ının ilk ve ortaöğretim mezunu olduğu görülmüştür. Diğer bölgelerde oran ortalama olarak %10'larda seyretmiştir. Bu durum Ege Bölgesi'nde yaşayan kadınlarının lise, lisans ve lisansüstü eğitimlere olan erişimde geri kaldıklarını göstermektedir. Akademik başarı sıralamasında yüksek lisans ve doktora mezunu olan kadınların en yoğun olduğu bölgeden en az olan bölgeye göre sıralama yapıldığında: İç Anadolu Bölgesi, Doğu Anadolu Bölgesi, Marmara Bölgesi, Karadeniz Bölgesi, Ege Bölgesi, Akdeniz Bölgesi ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi geldiği görülmüştür. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nden araştırmaya katılan kadınların hiçbirinin lisansüstü öğrenim mezunu olmaması bölgesel düzeyde eğitime erişim ve tercihlerde anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir. Tablo 2'de bölgesel düzeyde öğrenim durumları detaylandırılmıştır.

Tablo 2: Katılımcıların Bölgesel Düzeyde Öğrenim Durumları

Bölgeler	Öğrenim Düzeyi			
	İlk ve Ortaöğretim	Lise	Lisans	Yüksek Lisans veya Doktora
Akdeniz Bölgesi	4 (5,7)abc	13 (18,6)a	49 (70)ab	4 (5,7)abc
Doğu Anadolu Bölgesi	2 (2,2)bc	17 (18,5)a	24 (26,1)a	17 (18,5)c
Ege Bölgesi	54 (60)a	18 (20)a	11 (12,2)a	7 (7,8)ab
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	6 (6,7)abc	15 (16,7)a	69 (76,7)b	0 (0)b
İç Anadolu Bölgesi	4 (2)c	34 (17,2)a	120 (60,6)ab	40 (20,2)ac
Karadeniz Bölgesi	11 (15,7)a	14 (20)a	36 (51,4)a	9 (12,9)ac
Marmara Bölgesi	13 (11,1)ab	19 (16,2)a	65 (55,6)a	20 (17,1)ac
Toplam	45 (6,3)	129 (18,2)	442 (62,3)	94 (13,2)
Test İstatistiği	58,712			
P değeri	< 0,001			

* Ki-kare testi, a-d: Her bir durum içerisinde aynı harfe sahip bölgeler arasında fark yoktur.

Eğitim düzeyinin yanı sıra bir diğer TCE göstergesi olan kadının siyasi temsiliyeti de kalkınmanın sürdürülebilir olması için büyük önem arz etmektedir. Tablo 3'te görüldüğü üzere "Kadınlar siyasette yeterince yer alıyor mu?" sorusuna verilen cevaplar ışığında araştırmaya katılan 89 kadın katılımcının kadınların siyasette zaten yeterince yer aldığını, 199 kadın katılımcının bu konuda kararsız ve büyük bir

çoğunluğu oluşturan 422 katılımcının ise kadınların siyasette yeterince yer almadığını ifade etmişlerdir. Bölgesel düzeyde incelendiğinde kadınların siyasette yeterince yer almadığını düşünen en yüksek orana sahip bölge Marmara Bölgesi, kadınların yeterince aldığını düşünen bölgeler ise Akdeniz ve Karadeniz bölgesi olmuştur.

Tablo 3: Kadınlar Bölgesel Düzeyde Siyasette Yer Alma Durumu

Bölgeler	Kadınlar siyasette yeterince yer alıyor mu?				
	Kesinlikle almıyor	Almıyor	Kararsızım	Alıyor	Kesinlikle alıyor
Akdeniz Bölgesi	17 (24,3)	21 (30)	18 (25,7)	8 (11,4)	6 (8,6)
Doğu Anadolu Bölgesi	24 (26,1)	29 (31,5)	26 (28,3)	7 (7,6)	6 (6,5)
Ege Bölgesi	24 (26,7)	34 (37,8)	29 (32,2)	2 (2,2)	1 (1,1)
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	20 (27,4)	22 (30,1)	20 (27,4)	3 (4,1)	8 (11)
İç Anadolu Bölgesi	67 (33,8)	52 (26,3)	58 (29,3)	10 (5,1)	11 (5,6)
Karadeniz Bölgesi	16 (22,9)	14 (20)	26 (37,1)	8 (11,4)	6 (8,6)
Marmara Bölgesi	47 (40,2)	35 (29,9)	22 (18,8)	4 (3,4)	9 (7,7)
Toplam	215 (30,3)	207 (29,2)	199 (28)	42 (5,9)	47 (6,6)
Test İstatistiği	38,553				
P değeri	0,051				

Araştırmada “Kadınlar siyasette erkeklerle eşit sayıda yer almalı mıdır?” sorusuna katılımcıların %82 gibi büyük bir çoğunluğu yer almalıdır yanıtını vermiştir. Kadınlarında tüm bölgelerde eşitlik yönünde görüş bildirmeleri kadının kadını siyasette daha çok görmek istediği sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Tablo 4’te bölgesel düzeyde “Kadınların siyasete katılımı, kadına yönelik politikaları artırır” ifadesine verilen cevaplar incelendiğinde ise 532 kadın katılımcının kadınların siyasete katılımının, kadına yönelik politikaları da artıracığı yönünde olmuştur.

Tablo 4: Bölgesel Düzeyde Kadının Siyasete Katılımının Kadına Yönelik Politikalara Etkisi

Bölgeler	Kadınların siyasete katılımı, kadına yönelik politikaları artırır.				
	1	2	3	4	5
Akdeniz Bölgesi	4 (5,7)a	1 (1,4)a	13 (18,6)a	11 (15,7)ab	41 (58,6)ab
Doğu Anadolu Bölgesi	6 (6,5)a	7 (7,6)a	23 (25)a	22 (23,9)ab	34 (37)b
Ege Bölgesi	2 (2,7)a	4 (4,4)a	13 (14,4)a	16 (17,8)ab	51 (56,7)ab
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	20 (27,4)abcd	1 (1,4)a	19 (26)a	24 (32,9)b	27 (37)b
İç Anadolu Bölgesi	6 (3)a	8 (4)a	36 (18,2)a	31 (15,7)a	117 (59,1)a
Karadeniz Bölgesi	1 (1,4)a	0 (0)a	7 (10)a	15 (21,4)ab	47 (67,1)a
Marmara Bölgesi	6 (5,1)a	3 (2,6)a	12 (10,3)a	17 (14,5)ab	79 (67,5)a
Toplam	31 (4,4)	24 (3,4)	123 (17,3)	136 (19,2)	396 (55,8)
Test İstatistiği	54,298				
P değeri	<0,001				

*Ki-kare testi, a-d: Her bir durum içerisinde aynı harfe sahip bölgeler arasında fark yoktur.

Elde edilen tüm sonuçların genel çerçevede değerlendirilmesi için kadınların bölgesel düzeyde genel hayat memnuniyetlerinde farklılık olup olmadığı incelenerek Tablo 5'te detaylandırılmıştır. Kadınların içinde buldukları sosyal, siyasal ve ekonomik şartlardan ne kadar memnun oldukları sonucunu veren genel hayat memnuniyeti analizi bu çalışma için oldukça önemlidir.

Tablo 5: Katılımcıların Genel Hayat Memnuniyetinin Bölgesel Dağılımı

Bölgeler	Genel Hayat Memnuniyeti				
	Hiç Memnun Değilim	Memnun Değilim	Kararsızım	Memnunum	Çok Memnunum
Akdeniz Bölgesi	5 (7,1)a	7 (10)a	19 (27,1)ab	25 (35,7)abc	9 (12,9)a
Doğu Anadolu Bölgesi	7 (7,6)a	8 (8,7)a	18 (19,6)b	44 (47,8)c	15 (16,3)a
Ege Bölgesi	8 (8,9)a	14 (15,6)a	39 (43,3)ac	15 (16,7)b	14 (15,6)a
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	1 (1,4)a	9 (12,3)a	38 (52,1)c	15 (20,5)ab	10 (13,7)a
İç Anadolu Bölgesi	10 (5,1)a	15 (7,6)a	72 (36,4)abc	73 (36,9)ac	28 (14,1)a
Karadeniz Bölgesi	5 (7,1)a	9 (12,9)a	19 (27,1)ab	26 (37,1)abc	11 (15,7)a
Marmara Bölgesi	7 (6)a	17 (14,5)a	40 (34,2)abc	38 (32,5)abc	15 (12,8)a
Toplam	48 (6,8)	79 (11,1)	245 (34,5)	236 (33,2)	102 (14,4)
Test İstatistiği	52,349				
P değeri	0,001				

Tablo 5'e göre araştırmaya katılan 710 kadından 245 tanesi hayatından memnun olup olmadığı konusunda kararsız kalmıştır. 338 kadın hayatından memnun iken 127 kadın hayatından memnun olmadığını belirtmiştir. Yüzdesel olarak hayat memnuniyetsizliği en yüksek olan bölge Ege Bölgesi, hayat memnuniyeti en yüksek olan bölge ise Doğu Anadolu Bölgesi olmuştur. Ancak Doğu Anadolu Bölgesi'nde yaşayan kadınların yarısına yakınının hayatından memnun olmaması ya da bu konu hakkında kararsız kalması kadınların aynı bölgede yaşamalarına rağmen eşit fırsatlarda hayatını sürdürmediği anlamına gelmektedir. Türkiye bulunduğu konum itibarıyla birçok kültürü içinde barındırmaktadır. Kadınların hayat memnuniyet ölçütleri farklılıklar gösterdiği için bölgesel düzeyde sonuçlar değişkenlik göstermiştir. Yaşam tarzlarındaki yönelimlerinde farklılığa örnek olması açısından en yüksek doğum oranına sahip bölge Doğu Anadolu Bölgesi iken en az olan bölge ise Ege Bölgesi olduğu görülmektedir. Bu durum bölgesel düzeyde kadınların hayat memnuniyetlerinin farklılaştırılmış sosyal politikalar ile iyileştirilmesi gerektiği sonucunu ortaya koymaktadır.

4. Kadının Eşitsizliğe Bakış Açısı

Kadınların yaşadıkları bölgede iş, aile ve sosyal hayatta konumlandıkları statülerine olan yaklaşımları Türkiye'de TCE önündeki en büyük engellerden birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Yapılan araştırmada uygulanan anket çalışması sonuçlarına göre 710 katılımcının TCE'nin varlığı hakkındaki görüşleri Tablo 6'da detaylandırılmıştır.

Tablo 6: Türkiye Bölgesel Düzeyde Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği

Bölgeler	Türkiye'de Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği var mı?		
	Yok	Kararsızım	Var
Akdeniz Bölgesi	14 (20)a	13 (18,6)a	43 (61,4)a
Doğu Anadolu Bölgesi	9 (9,8)ab	11 (12)a	72 (78,3)ab
Ege Bölgesi	11 (12,2)ab	22 (24,4)a	57 (63,3)a
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	7 (9,6)ab	8 (11)a	58 (79,5)ab
İç Anadolu Bölgesi	9 (4,5)b	28 (14,1)a	161 (81,3)b
Karadeniz Bölgesi	12 (17,1)a	10 (14,3)a	48 (68,6)ab
Marmara Bölgesi	11 (9,4)ab	15 (12,8)a	91 (77,8)ab
Toplam	73 (10,3)	107 (15,1)	530 (74,6)
Test İstatistiği	29,455		
P değeri	0,003		

* Ki-kare testi, a-d: Her bir durum içerisinde aynı harfe sahip bölgeler arasında fark yoktur.

Tablo 6 incelendiğinde bölgelere göre “Türkiye'de Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği var mı?” sorusuna verilen cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Farklılık sorulara verilen yok ve var cevaplarının oluşturduğu etkiden kaynaklanmaktadır. Verilen yanıtlar arasında %81,3'lük yüksek gibi bir oranla TCE'nin en çok hissedildiği bölge İç Anadolu Bölgesi olmuştur. Bunun yanı sıra TCE'yi en az hisseden bölge ise Karadeniz Bölgesi'dir. Türkiye genelinde katılımcıların tüm cevapları değerlendirildiğinde 107 kişi konu hakkında kararsız kalmış ve 73 kişi ise TCE'nin olmadığı yönünde cevap vermiştir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu olan %74,6'sı ise TCE'nin var olduğunu belirtmişlerdir. Bu istatistikler ışığında TCE bölgesel düzeyde farklılıklar göstermekle birlikte Türkiye genelinde yoğun bir şekilde varlığını kadınlar üzerinde göstermektedir. Ancak kadınların asli görevlerinin ev içi ücretsiz üretimde çalışması olduğu kanısını erkekler kadar kadınlarda kabul etmişlerdir. Bu yargının değiştirilmemesi TCE'nin önündeki en büyük engellerden biridir (Sönmez, 2021).

Bölgeler arasında anlamlı farklılıklar oluşturan sonuçlar incelendiğinde, Ege Bölgesi'ndeki katılımcıların diğer bölgelere göre daha az çocuk doğurdukları görülmüştür. Aynı zamanda ev içi üretim ve çocuk bakımı gibi konularda erkeklerin daha çok yer alması gerektiğini düşünmektedirler. Ailede alınan önemli kararlarda erkeklerin tek başına söz sahibi olmasına tepkinin en çok ifade edildiği bölgede yine Ege Bölgesi'dir. Kadınların siyasete katılımının toplumsal düzeyde olumlu sonuçlarının olacağını düşünen Ege Bölgesi'ndeki kadınların, genel hayat memnuniyetlerine bakıldığında ise bölgesel düzeyde hayatlarından en az memnun olan kadınlar oldukları görülmüştür.

Akdeniz Bölgesi'nde yaşayan kadınların diğer bölgelere göre erkeklerin ev içi üretim ve çocuk bakımı gibi konularda daha fazla yer alması önermesine en yüksek oranda

(% 42,9) katılmışlardır. Karadeniz Bölgesi'ndeki kadınlar sağlık hizmetlerinden de diğer bölgelere göre daha sık yararlanmaktadırlar. Yine iş ararken kadın ve erkeklerin eşit şartlarda olmadığına en az katılan bölge Karadeniz iken, eşitliğin olduğuna en çok katılan bölge Marmara Bölgesi'dir. İşsizlik durumunda istihdamda erkelere öncelik verilmesi ve siyasetin erkek işi olduğu ifadelerine Marmara Bölgesi en düşük düzeyde katılırken Güneydoğu Anadolu Bölgesi en yüksek düzeyde katılmıştır. Kadınların ve erkeklerin eşit olması ve kadının her zaman erkekler tarafından korunması gerektiği yönünde en düşük düzeydeki katılımı Güneydoğu Anadolu'da yaşayan kadınlar vermiştir. Kadınların erkekler tarafından korunması gerektiği önermesine İç Anadolu Bölgesinde yaşayan kadınların yaklaşık yarısı (%48,5) katılmayarak, diğer bölgelere göre en yüksek oran olmuştur. En yüksek çocuk doğurma oranlarının görüldüğü Doğu Anadolu Bölgesi'nde, ailedeki önemli kararlar erkeğe bırakılmış ve genel hayat memnuniyeti en yüksek olan bölge olmuştur. Akdeniz Bölgesi incelendiğinde i bölgeler arası karşılaştırmada TCE'nin varlığına katılmayan en yüksek oranlı (%20) bölge olmuştur. TCE'nin varlığına kesinlikle katılan yüzdesel olarak en yüksek orana (%81,3) sahip bölge ise İç Anadolu Bölgesi olmuştur.

Ailede kadının konumunu belirleyen en belirgin faktör erkeğin TCE hakkındaki tutumu ve kadının bu tutumu kabullenişidir. Tablo 7'de görüldüğü üzere tüm bölgelerde lisans mezunu kadınların "Evdeki hane reisi kimdir?" sorusuna verdikleri cevaplarda en yüksek oranla (%41,4) "Eşim" cevabı olması kadınların ataerkil yapıyı kabul ettikleri sonucunu ortaya koymaktadır.

Marmara Bölgesi'nde yaşayan kadınların eğitim durumları ile hanedeki aile reisi kimdir sorusuna verdikleri cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. İlk ve ortaokul mezunu olanların %92,3'ü, lise mezunu olanların %36,8'i, lisans mezunu olanların %29,2'si ve yüksek lisans ve doktora mezunu olanların %20'si eşim cevabını vermiştir. Diğer bölgelerde ise eğitim düzeyi ile hane reisi olma durumu arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Tablo 7: Bölgesel Düzeyde Eğitim Düzeyinin Hane Reisi Olma Durumuna Etkisi

Bölgeler	Evdeki hane reisi	İlk ve ortaöğretim	Lise	Lisans	Yüksek lisans ve doktora	Test istatistiği*	P değeri
Akdeniz Bölgesi	Kendim	2 (50)	3 (23,1)	6 (12,2)	1 (25)	14,16	0,291
	Eşim	1 (25)	5 (38,5)	18 (36,7)	0 (0)		
	Babam	1 (25)	2 (15,4)	14 (28,6)	3 (75)		
	Annem	0 (0)	3 (23,1)	5 (10,2)	0 (0)		
	Diğer	0 (0)	0 (0)	6 (12,2)	0 (0)		
Doğu Anadolu Bölgesi	Kendim	0 (0)	1 (5,9)	6 (10,7)	5 (29,4)	12,405	0,414
	Eşim	2 (100)	10 (58,8)	31 (55,4)	6 (35,3)		
	Babam	0 (0)	2 (11,8)	15 (26,8)	4 (23,5)		
	Annem	0 (0)	1 (5,9)	1 (1,8)	1 (5,9)		
	Diğer	0 (0)	3 (17,6)	3 (5,4)	1 (5,9)		
Ege Bölgesi	Kendim	1 (16,7)	5 (33,3)	15 (21,7)	---	6,663	0,573
	Eşim	4 (66,7)	4 (26,7)	24 (34,8)	---		
	Babam	0 (0)	5 (33,3)	18 (26,1)	---		
	Annem	0 (0)	0 (0)	5 (7,2)	---		
	Diğer	1 (16,7)	1 (6,7)	7 (10,1)	---		
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	Kendim	1 (20)	0 (0)	16 (34)	2 (50)	11,507	0,243
	Eşim	3 (60)	12 (70,6)	17 (36,2)	1 (25)		
	Babam	1 (20)	3 (17,6)	9 (19,1)	1 (25)		
	Annem	0 (0)	2 (11,8)	5 (10,6)	0 (0)		
İç Anadolu Bölgesi	Kendim	1 (25)	6 (17,6)	24 (20)	13 (32,5)	13,79	0,314
	Eşim	3 (75)	19 (55,9)	45 (37,5)	10 (25)		
	Babam	0 (0)	6 (17,6)	34 (28,3)	10 (25)		
	Annem	0 (0)	0 (0)	7 (5,8)	2 (5)		
	Diğer	0 (0)	3 (8,8)	10 (8,3)	5 (12,5)		
Karadeniz Bölgesi	Kendim	5 (45,5)	0 (0)	7 (19,4)	3 (33,3)	14,728	0,257
	Eşim	6 (54,5)	11 (78,6)	16 (44,4)	4 (44,4)		
	Babam	0 (0)	2 (14,3)	10 (27,8)	2 (22,2)		
	Annem	0 (0)	0 (0)	1 (2,8)	0 (0)		
	Diğer	0 (0)	1 (7,1)	2 (5,6)	0 (0)		
Marmara Bölgesi	Kendim	0 (0)	6 (31,6)	15 (23,1)	7 (35)	31,586	0,002
	Eşim	12 (92,3)a	7 (36,8)b	19 (29,2)b	4 (20)b		
	Babam	1 (7,7)	3 (15,8)	16 (24,6)	5 (25)		
	Annem	0 (0)	1 (5,3)	11 (16,9)	0 (0)		
	Diğer	0 (0)	2 (10,5)	4 (6,2)	4 (20)		

SONUÇ VE ÖNERİLER

Kadınlara yüklenen toplumsal sıfatların ev içi üretim, çocuk ve yaşlı bakımı, anne ve eş olma çerçevesinde sınırlandırılması cinsiyetler arası eşitliğin önündeki engellerin başında gelmektedir. İstihdamda, eğitimde, parlamentoda ve sağlık imkânlarından faydalanma durumunda bireyin cinsiyetinden dolayı geri bırakılması ile oluşan eşitsizliğin uygulanacak sosyal politikalar ile giderilmesi sosyal devlet anlayışının gerekliliklerindedir. Türkiye’de devlet eliyle uygulanan sosyal politikaların yanı sıra,

kadın derneklerinin de aktif olarak çalışması eşitsizliğin giderilmesi ve kadın haklarının gündemde kalması adına büyük önem arz etmektedir.

Kadınların Cumhuriyetin ilk yıllarında yapılan reformlara rağmen 1999 yılına değin siyasi temsilde kendine çok fazla yer bulamamıştır. Bu bağlamda siyasi temsil alanında yapılan reformların daha etkili sonuçları olacak şekilde düzenlenmesi gerekmektedir (Sumbas, 2021). Gelişmiş ülkelerin uyguladıkları kadının siyasette yer alması adına yapılan çalışmaların incelenerek sosyal politikalara ışık tutması amaçlanmalıdır. Uygulanacak politikalarda bölgesel düzeyde TCE göz ardı edilmemelidir.

Danimarka, Finlandiya ve Norveç gibi ülkelerde hayat standartları oldukça yüksek, gelir dağılımı adaletli, yüksek istihdam oranlarının görüldüğü, TCE'nin düşük olduğu tüm dezavantajlı gruplarda yer alan vatandaşlara sosyal hizmetlerin ücretsiz olarak sunulduğu refah devletleridir (Özdemir, 2008). Gelişmiş ülkelere göre daha kolay ulaşmaktadır. Sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması için kişi başına düşen gelirin artırılması gerekmektedir. Ancak kadınlar erkeklere göre ekonomik özgürlüklere sahip olmak istediğinde birçok engelle karşılaşmaktadır. Bu engellerin başında kadının sadece ev içi üretimde değil istihdama da katılmak istediğinde gerekli olan teşvik ve politikaların yetersizliğidir. Çocuğuna bakıcı bulamadığı için veya yüksek ücretli bakıcılar nedeniyle kadın çalışma hayatından çekilmek zorunda kalmaktadır. Kadın istihdamının özel ve kamu kurumlarında zorunlu hale getirilmesi ve kadın çalışan sayısı belirlenecek bir sayının üzerine çıktığında ise kurum içinde kreş zorunluluğunun getirilmesi gerekmektedir.

Günümüz koşullarına kadınların işgücüne katılımı gün geçtikçe artmasına rağmen, yoksul kadınların sayısının artmış olmasının “yoksulluğun kadınlaması” kavramını ortaya çıkartmaktadır. Kadının işgücüne katılımının düşük olması, ücretsiz ev içi üretiminde kadınların daha çok çalışması ve kadınların ekonomik özgürlüklerinin eşlerinin elinde olması kadın yoksulluğunu artırmaktadır (Demirgöz Bal, 2014).

İktisadi kalkınma ve büyüme planı olan tüm toplumların kadınların işgücüne katılımını sağlaması, bunun içinde TCE'nin ortadan kaldırılması gerekmektedir. Eşitsizliğin ortadan kaldırılması toplumun demokratikleşme ve büyümesi için zorunluluk halini almıştır (Şahin ve Bayhan, 2019).

Kadının eğitime erişimine fırsat eşitliğinin sağlanmasının yanı sıra, kadının eğitimde yer alması ile eşitsizliğin gelecek nesillere aktarılmaması için gerekli eğitimin tüm bireylere verilmesi gerekmektedir. Eğitim hizmeti kalkınma ölçütleri arasında en az maliyetli olanıdır çünkü arakasında politik bir irade vardır. Eğitim hizmeti için sunulan maliyetin dışında teşvik programlarıyla kadının eğitime katılması sağlanabilir ve ek maliyet gerektirmez. Erkeklerin kadınlara göre TCE konusunda daha olumsuz olmaları, verilecek TCE eğitimlerinin hem kadın için hem de erkek için önemini göstermektedir (Sönmez, 2021).

Ülkelerin kalkınma planlarında dezavantajlı grup statüsündeki kadınlara ne kadar yer verdiğine bakılmalıdır. Düşük gelir düzeyinde olan kadınların ortalama asgari yaşam standardının sağlanması, uygulanacak politikaların tüm gruplara yönelik toplumda olumlu sonuçlar doğurması eşitlik ve adalet ilkesinin gereğidir. Aynı zamanda uygulana politikalar ile sadece asgari ihtiyaçlar değil bireyin kendi yetenek ve potansiyellerini ortaya çıkarması için düzenlemeler yapılması gerekmektedir (İşler ve Şentürk, 2017).

Yapılan araştırmanın sonuçlarına göre Türkiye’de bölgeler arasında TCE farklılıklar göstermekte, etkilendikleri bölgenin sosyo - kültürel yapısı, eğitim ve istihdam fırsatları, sağlık imkânları ve siyasi temsiliyetteki durumlarından kaynaklanmaktadır. Bireysel tercihleri ve sosyal yönelimlerine göre kadının kadına bakış açısı değişkenlik göstermiştir.

Türkiye’de yapılan çalışmalarında TCE’nin varlığının bireyler tarafından hissedildiği görülmüştür. BM-Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları 2015-2030 Belgesi ve Avrupa Konseyi 2018-2023 Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Stratejisi Belgesi’nde yer alan TCE’ye karşı uygulanacak politikalardan bazıları şunlardır:

- Kadınlara yönelik her türlü ayrımcılığın ortadan kalkması,
 - Kadınlara yönelik her türlü şiddetin sonlandırılması,
 - Kız çocuklarının erken yaşta evlendirilmesinin önüne geçilmesi,
 - Kadınlara ekonomik kaynaklara erişimde fırsat eşitliği sağlanması, miras gibi haklardan yararlanmada reformların yapılması,
 - Erkeklerin TCE giderilmesi için katılımlarının sağlanması,
 - Nüfus hareketliliği ve mültecilik gibi durumlarda TCE’nin önüne geçilmesi vb. (Sancar, 2021)
- daha sıralanabilecek birçok düzenleme vardır.

Kaynakça

- Akal, C. B. (1994). *Siyasi İktidarın Cinsiyeti*. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Bedford, K. (2010). *Some thoughts for Sexuality Policy Watch on The Global Gender Gap Report 2009*. Sexuality Policy Watch (SPW), Working Paper, 12.
- Berktaş, F. (2015). *Tarihin Cinsiyeti* (1. bs, C. 1). Metis Yayınları.
- Bingöl, O. (2014). "Toplumsal Cinsiyet Olgusu ve Türkiye’de Kadınlık". *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16/1, 108-114.
- Demirgöz Bal, M. (2014). "Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğine Genel Bakış". *Kadın Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 1(1), 15-28.
- Gediz Oral, B., Uğur, A. (2013). "Türkiye’de Bölgesel Eşitsizlikleri Gidermek İçin Devler Yardımları (Teşvikleri): 2012 Teşvik Sisteminin Bölgesel Teşvikler Açısından Getirdiği Yenilikler". *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 21, 140-168. doi.org/10.11611/JMER165
- Günel, F. E., Çağlar, A., Kangallı Uyar, S. G., Karadeniz, O. ve M. Ensar, Y. (2017). *Türkiye’de illere göre insani gelişme endeksi*. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 27, 209-216.
- Hassan Gafow, S. M. (2019). *Türkiye’deki illerin insani gelişme endeksi performansına göre kümelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İşler, R., Şentürk, C. (2017). "Tarihsel Açından Uluslararası Kurum/Kuruluşlarda "Ekonomik Kalkınma" ve "Kadın" İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme". *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(22), 375-388.

- Özdemir, Ö. (2021). "Kadınlarda Eğitimin Küresel Cinsiyet Eşitliği Endeksi Üzerindeki Etkisi: Türkiye İçin Bir Uygulama". Uluslararası Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 7(2), 31-43.
- Özdemir, S. (2008). Küreselleşme Sürecinde Refah Devleti. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası.
- Özel Özcan, M. S., Erden Kaya, E. (2017). "Türk Toplumsal Hayatında Kadının Varlığının Tarihsel Eksende Sorgulanması". International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 12, 175-188.
- Sancar, S. (2021). Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini İzleme Raporu 2019-2020. Ankara: CEİD Yayınları.
- Sönmez, D. Z. (2021). Determining Students Perspective on Gender Perception and Violence Against Women (Çankırı Karatekin University Eldivan Vocational School of Health Services Example). Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, 188.
- Sumbas, A. (2021). Toplumsal Cinsiyet ve Siyaset. A. Bora, & Ş. İnce içinde, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği (s. 127-149). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Kadın Sorunları Uygulama ve Araştırma Merkezi.
- Şahin, S., Bayhan, A. C. (2019). "Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğinin Ekonomik Boyutu". Business and Organization Research, 4(1), 59-74.
- Tunç, M. (2018). "Kalkınmada Kadın Ayrımcılığı ve Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğinin Rolü: Ülkelerarası Farklı Gelir Gruplarına Göre Yatay Kesit Analiz". Sosyoekonomi, 26(38), 221-251. doi:10.17233/sosyoekonomi.2018.04.13
- TÜİK, (2021). Yaşam Memnuniyeti Araştırması. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Kadin-2020-37221> (Erişim Tarihi: 02.09.2021).
- TÜİK, (2021). Yaşam Memnuniyeti Araştırması. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Yasam-Memnuniyeti-Arastirmasi-2020-37209> (Erişim Tarihi: 02.09.2021).
- Ünal, Ç. (2008). İnsani gelişmişlik endeksine göre Türkiye’nin bölgesel farklılıkları. Coğrafi Bilimler Dergisi, 6(2), 89-113.